

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 50 K, na $\frac{1}{2}$ strani 30 K, na $\frac{1}{4}$ strani 15 K in na $\frac{1}{8}$ strani 10 K. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 18. V Ljubljani, 30. septembra 1904. Leto XXI.

Obseg: Sosea Razumnika prasičja reja. — Kraljevina. — Vprašanja in odgovori. — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Tržne cene. — Inserati.

Sosea Razumnika prasičja reja.

(Dalje.)

XXXV. Driska sesajočih prasičkov.

Bilo je v pričetku pomladi, v prvi polovici meseca maja. Nekteri gorki dnevi so vse zvalili na prosto.

Kopitar je svojo doječo svinjo z 9 mladiči izpustil na dvorišče na prosto.

Pomladno solnce je prijetno grela. Živahno je starka z mladiči vred rila in brskala po tleh, ali pa je polegala in se grela na solncu.

Vreme pa ni bilo še stanovitno.

Od zahoda semkaj so se začeli kopičiti težki in temni oblaki.

Kmalu je završalo in pričel je padati mrzel dež, pomešan s točo.

Ko se je solnce skrilo in je pričel pihati mrzel veter, je hitela svinja z mladiči, ki so se bojazljivo tiščali starke, proti znemu vходу v svinjak.

Vrata v svinjak so pa bila zaprta. Krulječa svinja jih je hotela odpreti, a se niso dala.

Končno je morala v varnem kotu poiskati zavetja sebi in mladičem. V Kopitarjevi hiši so pa na svinjo in na njene mladiče popolnoma pozabili.

Šele nekaj časa potem, ko je nevihta minula, so jo spustili v svinjak.

Starka in mladiči so silno prezebali in so težko čakali, da so jim odprli vrata. Hitro so stekli na gorko steljo. Pujski so se vlegli vsi na en kup, da so se segreli. Svinja je pa najprej s slastjo požrla svojo južino, potem je pa tudi legla k počitku.

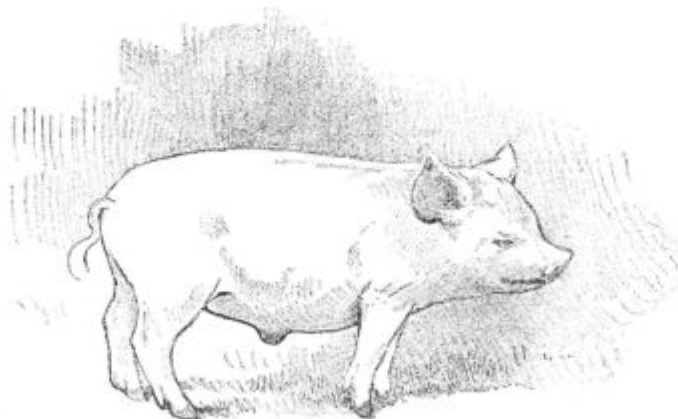
Pri večerji je Kopitarjeva dekla obžalovala, da je svinja z mladiči morala toliko časa čakati pred vrati in da je bržkone z mladiči vred morala silno prezebati.

Drugo jutro na vse to ni nihče več mislil.

Popoldne drugega dne je dekla, prišedša v svinjak, zapazila, da pujski niso ležali kakor navadno, skupaj na kupu, temveč so večinom cvileči okoli tekali. Tudi je zapazila, da so vso steljo poblatili. Proti navadi se je vsak pujshek tamkaj iztrebil, kjer je ravno stal. Tudi starka je kazala manj teka kakor navadno, kajti v koritu je pustila ostanke opoldanske piče.

Vse to je sicer dekla zapazila, a pomembno se ji pa ni zdelo.

Prišel je tretji dan.

Podoba 39.

Prasiček z majhno kilo.

Neki pujssek je ves slaboten ležal v stelji. Ko ga je dekla na noge spravila, je iz sebe izpustil čisto vodeno in smrdeče blato.

Starka, ki zaradi slabega vremena ni več prišla vun, je bila boljša; imela je dober tek.

Zaradi mladičev je pa dekla mislila, da mora sporočiti gospodarju.

Kopitar je prišel šele popoldne v svinjak. Prišel je pa takoj s seboj soseda Razumnika.

Prasiček ki je zjutraj ležal v stelji, je že poginil. Ko sta moža stopila h koču, sta precej spoznala, da imajo vsi prasički hudo drisko.

Jezno je Kopitar ogledaval mrtvega prasička.

„Kakor kaže, postaja reč sitna,“ pravi in se praska za ušesi. „Občutno škodo bi imel, če bi poginilo še kaj prasičkov iz tega izvrstnega gnezda.“

„Pujski imajo drisko in eden je že poginil,“ pristavi pomišljajoč sosed. „To je sitna reč. Če naj kaj ukrenemo proti nji, moramo najprej poiskati vzroka. Ali si morda krmo menjal, ali si pokladal kaj pokvarjenega ali kislega mleka?“

„Doječa svinja je bila ves čas enako krmljena,“ odgovori Kopitar. „Jaz ne vem pravega vzroka, naj preiščam, kolikor hočem.“

„Ali se je morda svinja ali so se prasički kdaj prehladili?“ vpraša čez nekaj časa Razumnik. „Prilike zadnje dni ni manjkalo.“

„Prehladiti se je starka že utegnila,“ pripomni dekla, ki je zraven stala in pazno poslušala pogovor mož.

„Kako to?“ vpraša sosed deklo, „kako se je to zgodilo?“

Sedaj je povedala dekla, kako je ostala starka z mladiči ob dežju in toči zunaj na prostem, kako so prezebali, dokler jih ni po nevihti noter spustila.

„Potem mi je vse jasno,“ pravi sosed, ko je dekla vse natančno povedala. „Prasiči so se prav pošteno prehladili. Najprej je starka dobila drisko, in vsled tega se ji je mleko izpremenilo ter je povzročilo, da so še pujski zboleli. Taka je ta zadeva. Kako je pa danes s svinjo? Ali more jesti?“

Dekla je povedala, da starki ne more več kaj biti, ker je zopet rada jedla. Tudi je driska pri njej popolnoma ponehala.

„Tembolje!“ pravi Razumnik. „V tem slučaju ni treba nič zdraviti. Najpotrebneje je pujske varovati daljnega prehlajenja. Vendar bi bilo dobro pujskom dati nekoliko riževe kaše, in sicer na mleku kuhane. Vrhutega se more dejati v rižovo kašo za vsakega pujska za noževo špico zdrobljene krede ali čreslove kisline, ki se dobiva v lekarni pod imenom tanin. Predvsem pa prinesi pujskom v koč par lopat prsti. Navadno to zadostuje, zlasti sedaj, ker je starka zdrava.“

Za slučaj pa, da do jutri zjutraj pujski ne bodo zdravi in da bo kateri še imel drisko, pa pošlji v mesto k živinozdravniku, da ti zapiše tanoform. Tanoform je izborno sredstvo proti driski pujskov, a se v lekarni dobiva le na živinozdravnikov recept.“

Razumnik je šel po opravkih, Kopitar je pa dal pujskom na posnetem mleku kuhanega riža, ki mu je

primešal za vse pujske 1 g tanina. Ker je bil grenki tanin dobro pomešan s kuhanim rižem, so pujski to jed brez posebnih težav pojedli. Tudi je Kopitar v riž nastrgal nekoliko krede. Popoldne je velel prinesiti pujskom tudi nekaj lopat prsti. Pujski so se kmalu spravili nad prst in so veselo brskali po njej.

Drugi dan so bili vsi zdravi in so zopet ležali na kupu kakor snopje.

XXXVI. Kile v dimljah.

„Kaj naj počnem s pujski?“ vpraša Razumnika nekega dne kmet Matevž. „Eden ima tako kilo v dimljah, da mu visi skoraj do pet.“

„Pokaži mi prasičke,“ odgovori Razumnik, ki je bil takoj pripravljen spremiti Matevža na njegov dom.

„Koliko so pa stari?“ vpraša Razumnik med potom.

„Osem tednov so že stari,“ odgovori Matevž. „Kila se je pa zadnji čas zelo povečala. Pred tremi tedni ni bilo veliko zapaziti.“

Moža sta kmalu prišla na Matevžev dom. Šla sta v svinjak k dotičnemu koču.

„To so tisti prasički,“ pravi Matevž. „Eden ima kilo v dimljah, druga dva pa na popku.“

„To je strašanska kila, Matevž!“ vzklikne Razumnik. „Saj je taka kakor otročja glava.“

„Ali je še kaj pomoči,“ vpraša Matevž. „Menda bo najbolje, če pujska zakoljem?“

„Tega bi jaz sedaj ne storil,“ pravi sosed. „Koliko pa dobiš za tako živalco? Vse-kakor malo!“

Imaš pa dve drugi poti. Ali daš po živinozdravniku kilo odstraniti, ali pa prasička precej pričneš pitati in ga 4—5 mesecev starega prodaš. V tem slučaju se bo težko kak mesar spotikal nad kilo in nad tem, da je prasič mrjasec. Meso toliko starih mrjascev je ravno tako dobro, kakor od rezanih prasičev. Tudi se žival v tej starosti ravno tako rada pita, kakor če je rezana.“

„Ali bi ne bilo bolje, pujsku kilo odstraniti?“ vpraša še enkrat Matevž. „Moj sosed Poljanec je pred dvema letoma dal kilo odstraniti. Pujska je potem spital in prav dobro prodal.“

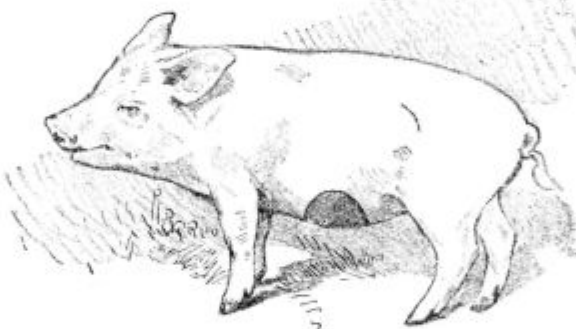
„To se pač da narediti, kakor sem že prej omenil,“ odgovori sosed. „Operacija tudi ni težka; seveda jo mora narediti izkušen živinozdravnik.“

„Ali so kake nevarnosti pri operaciji?“ vpraša Matevž.

„Navadno ni posebne nevarnosti; vendar se marsikaj lahko pripeti in nevarnost ni popolnoma izključena. Vsekako pa na dotičnih mestih v ugodnem slučaju nastane velika oteklina, ki je neprijetna.“

„Kako to?“ vpraša Matevž. „Če oteklina kmalu izgine, potem ne škoduje veliko.“

„Oteklina samaodsebe izgine,“ odgovori Razumnik. „A oteklina povzroča živali prav velike bolečine, in zato ne je. Pogostokrat pritisne še groznica. Če taka žival nekaj dni ali morda ves teden nič ne je, potem tako shujša, da potrebuje več tednov, da zopet dobi težo, ki jo je imela pred operacijo. Upoštevati je pa tudi stroške za živinozdravnika. Premisli torej in posvetuj se, če hočeš, z živinozdravnikom.“

Podoba 40.

Prasiček s poklejenim obližem, ki kilo nazaj tišči.

„Tako, sedaj sem vse razumel,“ pravi Matevž, ki je pazno poslušal. „Če dam prasička zaradi kile v možnji operirati, potem ga izpostavljam nevarnosti, ki sicer ni velika. Korist srečne operacije pa ni posebna, kajti žival bo gotovo nekaj časa izgubila dober tek, in bom potem moral dlje časa pitati. Za sedaj tega mrjaščka ne bom dal operirati, a jutri povprašam mesarja, ki mu prodajam prasiče, če se bo kaj spotikal nad kilo, če mu čez 8 tednov žival prodam.“

„Tudi jaz ti tako svetujem,“ odgovori sosed, ki je šel proti drugemu koču.

XXXVII. Kile na popku.

V tem koču sta bila dva odstavljena mrjaščka. Ko sta se moža približala, pritekla sta oba prasička k železni ograji ter sta se cvileča spenjala po železnih vratih.

„Ali sta prasička tako lačna?“ vpraša Razumnik.

„Poglej, Matevž, kako se postavljata na zadnji nogi in se spenjata. Potem ni čuda, če tvoji prasiči dobivajo kile.“

„Dekla se je to pot s krmo nekoliko zamudila,“ opravičuje Matevž. „Žal, da ta dekla ni posebno točna.“

„Netočnost je velika napaka,“ odgovori Razumnik. „Od točnosti in od reda, od krmljenja natančno ob določenem času je veliko zavisno pri reji prasičev.“

Kaj pa je s temile prasički tukaj? To so svinjice, in kakor vidim, prav lepe?“

„Ena svinjica ima kilo na popku,“ pravi Matevž ter jo dvigne in vzame v naročje, da je sosed mogel videti kilo in jo otipati.

„To je pa grda kila,“ pravi Razumnik začudeno. „Kmalu bo velika kakor majhna glava. Škoda za lepo žival; mislim, da bi bila lepa plemenska svinja.“

„Ali se ta kila ne da operirati?“ vpraša Matevž. „Mislim, da ne bo posebnih težkoč.“

„S to kilo ni veliko več početi,“ zagotavlja Razumnik. „Morda bi se dala odpraviti s precepom. Razen tega bi bila tudi operacija mogoča, če se koža bule varno prereže, čreva noter potisnejo in se potem razpoka zašije. Ta operacija je zelo nevarna. Tudi tega, da bi kilo odpravil s precepom, ne morem svetovati.“

„Potem to svinjo čez nekaj tednov prodam mesarju,“ se odloči Matevž. „Nepotrebnih stroškov si ne maram delati; svinjico odebelim, in če se kaj zgodi, pa škoda tudi ne bo toliko. — Tudi drugi pujsek ima kilo, zato bo tudi pri njem najboljša pomoč, če ga kmalu dam mesarju.“

„Ujemi ga in prinesi mi ga sem!“ veli Razumnik. „Mislim, da bi se temu dalo na preprost način pomagati.“

Matevž privleče cvilečega in upirajočega se prasička.

„Kila je komaj za oreh velika (glej podobo 39.),“ pravi Razumnik. „Poskusimo z obližem. Pošlji k mizarju po ponev za klej (lim) in prinesi kos platna. Iz platna izreži okroglo krpo s premerom kakih 10 cm.“

Matevž je vjetega prasička postavil na tla, potem je pa odšel po naročeno. Kmalu se je vrnil s ponvijo in s krpo.

„Ali je tale klej morda pregost?“ je vprašal. „Ali naj še vode dolijem.“

„Kolikor gostejši, toliko boljši je,“ zagotavlja Razumnik. „Ne sme pa biti premrz. Ta je še dovolj gorak,“ pravi sosed, ko je s prstom poskusil. Na to vzame čopič ter kilo in kožo okoli nje dobro namaže s klejem. Pri tem delu je prasiček ležal na hrbtu. Ko

je bilo narejeno to, je tudi krpo namočil v kleju in jo je prilepil na namazano kilo. Z roko je toliko časa tiščal na kilo in čreva v vampu držal, da se je krpa posušila in se trdno prilepila na kožo. Trajalo je pa kakih 10 minut, preden se je obliž dobro prijel.

„Tako, sedaj obveza drži!“ je dejal smeje Razumnik, ko je videl tekati poklejenega prasička (glej pod. 40.).

Obliž se je dobro držal.

Čez 6 tednov, ko so obvezo odvzeli, in sicer so jo z gorko vodo omeščali, je bila kila izginila. Matevž je bil tega silno vesel. Ozdravljena svinjica je postala izborna plemenska svinja.

Druga dva kilava prasička je pa Matevž precej prodal mesarju, ko sta se odebelila. Mesar se za kile niti zmenil ni.

Kraljevina.

Najvažnejšim vrstam jugoslovanskega grozdja je prištevati kraljevino. Nemci ji neopravičeno pravijo rdeča portugalka, kajti kraljevina in portugalka si nista v ničemer podobni, ne v lesu, ne v listju, najmanj pa v grozdju. Prvotna domovina kraljevine je Hrvaška, kjer se je po tamošnjem ljudskem sporočilu iz njenega grozdja napravljalo vino za nekdanje hrvaške kralje; odtod baje ime kraljevina. S Hrvaške se je kraljevina razširila na Kranjsko, predvsem seveda na Belokranjsko, in potem dalje po Dolenjskem. Z Dolenjskega, in sicer iz Adlešič pri Vinici na Belokranjskem, je dobil prve kraljevske trte v vipavsko dolino pokojni, za ljudsko šolstvo in za kmetijski napredek vobče jako vneti nekdanji vipavski dekan Jurij Grabrijan, ki je bil rojen Belokranjec, Adlešičan.

Matija Vrtovec v svoji knjigi: „Vinoreja sa Slovenze“, ki je izšla kot priloga „Kmetijskih in rokodelskih Noviz“ leta 1844., kraljevine še ne pozna. Iz vipavske doline se je kraljevina razširila po nekdanji deželni vinarski in sadjarski šoli na Slapu pri Vipavi tudi po sosednjem Primorskem, to je po Goriškem in okoli Trsta. Sedaj se ta trta širi po slovenskem Štajerju.

Kraljevine razločujemo dve vrsti: rožnato rdečo, bolj zgodaj zorečo, in zelenkasto rdečo, nekoliko pozneje zorečo vrsto. Prva rodi precej manj kakor druga, daje pa odločno bolj sladko grozdje in vsled tega močnejše in finejše vino kakor druga. Obe pa moramo prištevati tistim vrstam grozdja, ki so dajale v prejšnjih časih, ko še nismo poznali trtne uši in torej naših domačih trt ni bilo treba cepiti na ameriške podloge, kaj obilo prav finega vina, ki se je od drugih vin posebno odlikovalo po kaj finem, prijetnem duhu. Duh kraljevskega vina je živo spominjal na kaj fini duh slovečih nemških buketnih vin, napravljenih iz rizlinga, traminca itd.

Kraljevino so prištevati vrstam, ki se odlikujejo po množini in po dobroti pridelka, in se torej jako priporočajo. V dokaz njene rodovitnosti služi dejstvo, da se je jako razširila po Dolenjskem, kjer se za bolj skromno rdečo vrsto nikoli niso menili, in naj so dajale še tako fino vino, kajti dolenjski vinogradniki so hoteli le mnogo pridelovati. V dokaz rodovitnosti kraljevine in finosti njenega vina služi dalje dejstvo, da so se je kaj hitro priprijeli tudi Vipavci. Vipavci so glede vinskega pridelka od nekdanj stremili po tem, da pridelujejo dosti, pa kar le mogoče dobre kapljice. Dekan Jurij Grabrijan mi je pravil, da so mu prve, iz Adlešič do-

poslane ter v dekanijem vinogradu pri Gradišču poleg Vipave vsajene kraljevske trte v zimskem času ponoči kar izginjevale. Ljudje so mu odrasle, rodovitne kraljevske trte porezovali kar tik tal, da so prišli do fine trte, čeprav ne na pošten način.

Odločno najboljši dokaz odlične finosti kraljevskega vina se je doprinesel leta 1873. na svetovni razstavi na Dunaju. Tamkaj so bila razstavljena vina vseh vinorodnih dežel, razvrščena po deželah. Dobroto razstavljenih vin je presojala posebna presojevalna komisija, sestavljena iz strokovnjakov, veščakov. Ko so prišla na vrsto hrvaška vina, je fini duh neke steklenice tako osupnil presojevalno komisijo, da je večina udov mislila, da se je v razvrstitev vin gotovo vrinila pomota, da se je med hrvaško-slavonska vina pomešalo nemško rensko vino. Ko so pa dotični steklenici odvzeli zavoj, je bilo na njeni etiketi čitati: Kraljevina godine 1868. proizvod grofa J. Keglevića u Zagrebu. Torej hrvaško kraljevinsko vino so smatrali za najfinejšo rensko vino!

Kako je pa s kraljevino, z njeno rodovitnostjo in finostjo njenega vina dandanes, ko jo moramo cepiti na ameriške podloge? Povsem drugače, kakor je bilo nekdanj. Ona namreč rodi, kakor vobče vse cepljene trte, še veliko obilneje kakor nekdanj, toda njenega vina skoraj ni več spoznati, kajti pridelano na trtah, ki so obrezovane na napnence (in na napnence se cepljene trte zelo sploh obrezujejo), nima skoraj sličnosti nekdanjega vina: je slabotno, vodeno, kislo in ima komaj še sled nekdanjega finega duha. Tako revno vino daje kraljevina na ameriški pollogi le vsled tega, ker njeno grozdje na trti, obrezani na napnence, iz popolnoma nejasnega vzroka noče popolnoma dozoreti; obrezana na same palce pa dozori prav dobro.

Deželna kmetijska šola na Grmu ima v svojih vinogradih v Trškigori in v Cerovcih pri Smolenjivasi dosti cepljene kraljevine. Dokler smo te trte obrezovali na same palce, toraj do 4. oziroma 5. leta, je njih grozdje dobro, da prav dobro dozorevalo, ko smo pa na njih pričeli narezovati napnence, grozdje ni hotelo več dobro dozoreti in je pri sicer dovolj ugodnih vremenskih razmerah ostalo blede, kislo, dočim so trte drugih, enako obrezanih vrst grozdje dozorele dobro, tudi prav dobro. Leta 1902. smo v obeh vinogradih pobrali kraljevino samo zase ter iz nje napravili sod vina. To vino smo morali pozneje pomešati z drugim, močnejšim vinom, ker bi ga sicer ne bilo mogoče tudi po najnižji ceni spraviti v denar. Posebno počasno je zorenje cepljene kraljevine letos v šolskem vinogradu v Cerovcih. Tam imamo oddelek vinograda zasajen s kraljevino. Polovica oddelka, in sicer starejša, je obrezana po francoskem načinu, tako da ima vsaka trta svoj palec in svoj napnence. Druga polovica, mlajša, je pa obrezana po pravilnem kozlovskem vzgojnem načinu, na same palce. Dne 20. avgusta t. l. sem ogledoval obe polovici, in nisem se mogel prečuditi: na napnence obrezana polovica je polna grozdja, pa nima niti ene rdeče ter že sladke, užitne jagode, dočim je na drugi polovici neprimerno manj grozdja, ki je pa že sploh rdeče, že sladko, užitno. In ta razlika v dozorevanju kraljevskega grozdja se bo razodevala, seveda v drugačni meri, gotovo tudi ob trgatvi. Na palce in napnence obrezana polovica bo imela brez dvoma veliko slabše dozorelo grozdje kakor druga, na same palce obrezana polovica; in vsled tega bo enaka razlika tudi v dobroti vina. Tako se je toraj izpremenila kraljevina, cepljena na ameriško podlogo ter obrezana na napnence. Zato kraljevine, cepljene na ameriško podlogo, nikar ne

obrezovati na napnence, ampak na same palce. Francozi, mojstri vinogradništva, so že pred več leti opazili, da ima ameriška podloga velik vpliv na zorenje evropskega grozdja in vobče na kakovost vina. Oni so opazili, da gotove črne vrste na ameriških podlogah niti približno tako močno barvanega vina več ne dajejo, kakor so ga dajale v prejšnjih časih na necepljenih trtah. Da pa tudi obrezovanje cepljene trte tako vpliva na dobroto vina, kakor pri cepljeni kraljevini, to je pa gotovo nova prikazen. Kraljevini podobno, pa vendar niti približno v toliki meri, se vrši neenako zorenje grozdja pri neenakem obrezovanju tudi pri španjolu, belem in rdečem. Vendar je pa razlika v tem oziru med kraljevino in španjolom že tolika, da nikakor ni potrebno tudi španjol obrezovati na same palce, tem manj, ker španjol veliko bolj zgodaj zori kakor pa kraljevina.

R. Dolenc.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 186. Enoletne divjake sem letos okuliral, a sem šele sedaj izvedel, da bi jih bil moral poprej presaditi po 40 cm narazen in jih šele drugo leto okulirati. Sedaj uvidevam, da so pregosti, zato vprašam, ali smem okulirane divjake sedaj izkopati in spomladi zopet vsaditi? (J. Z. v Č.)

Odgovor: Redno ravnanje v drevesnici je pač tako, da se v sejalnici vzgojeni divjaki najprej z obrezanimi koreninami in vrhovi presade (pikirajo) v takozvane pikirne grede, in od tam se šele presade dve, oziroma tri leta stari v pravo drevesnico, kjer se okulirajo ali cepijo. Če imate pa v sejalnici tako močne enoletne divjake, da ste jih že letos mogli okulirati, potem jih jeseni ali spomladi mirno presadite v drevesnico, in boste še na boljšem, ker ste pridobili najmanj eno leto. V drevesnici jih pa vsadite najmanj po 50 cm narazen, in sicer v vrste, ki so tudi najmanj v taki razdalji.

Vprašanje 187. Imam silno težko ilovnato zemljo, ki se mokra komaj obdeluje, a suha se vsa razpoka. Nameravam jo pognojiti z umetnimi gnojili, zato vprašam, katera gnojila naj rabim in koliko. Svetujejo mi tudi, naj bi zemljo pomešal s sipi ali pa s premogovim pepelom, kakršnega je na železnici dovolj. Kaj je Vaše mnenje? (S. G. na J.)

Odgovor: Pognojite jeseni s 500—600 kg Tomasove žlindre na ha. Varujte se pa na taki zemlji kaljevih gnojil, ker ta delajo zemljo še bolj zvezno. Za rabljenje težke ilovnate zemlje je dobra sipa, a še boljši je premogov pepel. Da se bo pa delo kaj poznalo, morate navoziti najmanj 10 cm na debelo pepela in tega potem podkopati. Samo-obsebi je umevno, da je zemljo gnojiti tudi z dušičnatimi gnojili, če hočete doseči kaj uspeha. Najboljše gnojilo za težko ilovnato zemljo je slamnat hlevski gnoj, ki se mu doda še Tomasove žlindre.

Vprašanje 188. Poslal sem Vam letošnje korenje in strniščno repo, ki je oboje napadeno po neki bolezni, da obe rastlini v veliki meri na njivah veneta in gnijeta. Kakšna bolezen je to in kaj je proti njej ukreniti? (F. S. na S.)

Odgovor: Poslane rastline smo poslali na c. kr. kmetijsko-bakteriološki zavod za varstvo rastlin, odkoder so nam sporočili, da je korenje napadeno po glivi „Cereospora Apil var. Carotae“, repa pa po glivi „Clasterosporium putrefasius“. Glede glive na korenju priporoča imenovani zavod škropljenje z modro galico, a glede repe ni znano nobeno sredstvo, ker se ta bolezen na repi dosedaj še nikdar ni pojavila tako močno, da bi bilo potrebno proti njej kaj ukreniti; zato ni nobenih izkušenj.

Vprašanje 189. Imam mlatilnico, ki jo mislim napraviti na gepelj, a prostora je le 6 m in 75 cm, zato bi drog geplja ne smel biti daljši kakor $3\frac{1}{3}$ m. Ali bi ta prostor zadostoval in ali voli morejo tudi mlatilnico goniti? (M. Č. v M.)

Odgovor: Tudi ta prostor zadostuje. Priporočam Vam stopiti v dogovor s kakim prodajalcem kmetijskih strojev v Ljubljani, ki bo rad šel k Vam pogledat razmere, da bo mogel na podlagi tega, kar bo videl, postreči Vam s primernim gepljem. Voli so prav dobri za gonjenje geplja; so sicer počasnejši kakor konji, a imajo prednost, ker so mirnejši. Vsled tega teče stroj bolj enakomerno.

Vprašanje 190. Ali se sme prasičem pokladati očernel in nagnil krompir? (F. H. v Ž.)

Odgovor: Pri krmljenju gnilega in bolnega (črnega) krompirja odraslim prasičem sicer ni opazati zlih posledic, pri mladih prasičih se pa kaj rade pojavljajo boleznj v prebavilih, zlasti vnetje želodca in črev, ki dostikrat povzroči smrt. Vsekako se bolan krompir tudi za odrasle prasiče ne more smatrati za zdravo krmo.

Vprašanje 191. Kako se zatira snet na ozimnem ječmenu? Ali bi ga bilo dobro smoditi, kakor je pri nas običajno pri prosu? (F. K. v Ž.)

Odgovor: Najzanesliveje se snetjavost na žitu zatire, če se seme 12 do 16 ur namaka v polodstotni raztopini bakrenega vitrijola. Bakreni vitrijol uniči vse trose sneti, ki se drže zrnja. Seme smoditi, kakor je na Gorenjskem običajno, sicer ni napačno, vendar ni zanesljivo, da bi vročina vse trose okoli zrnja posmodila, ker se skoz ogenj padajoča zrna ne osmode okroginokrog.

Vprašanje 192. Ali imajo jabolka (lesnike), za prasičjo krmo toliko vrednost kakor krompir? (F. H. v Ž.)

Odgovor: Jabolka kakor krompir imajo v sebi malo beljakovin, zato obe ti krmili kakor dušičnati le malo hodita v poštev. Redilna vrednost krompirja obstoji v njegovem škrobu, jabolka pa v njihovem sladkorju. Škrob in sladkor sta kot hranili zelo enake vrednosti, samo da ima krompir 16 do 20 % škroba v sebi, dočim imajo jabolka, zlasti pa lesnike, le 4 do 6 % sladkorja. Iz tega sledi, da je krompir za krmo trikrat toliko vreden kakor jabolka. Na drugi strani imajo pa jabolka snovi v sebi, ki prebavljanje pospešujejo, zato so dobra, zdrava krma, a v preveliki množini zavžita zopet škodujejo z obilico kisline. Skušnja uči, da so jabolka za odrasle prasiče prav koristna primes h krmu, a za krmljenje v veliki množini ne ugajajo.

Vprašanje 193. Imam svinjo, ki nima seskov na pare; ima jih le 11. Ko je imela pujske, so bili trije seski skoraj popolnoma prazni. Sedaj imam zopet lepo svinjo, ki ima tudi le 11 seskov; zato vprašam: ali je to vzrok, da je malo mleka, ker seski niso na pare, ali je taka svinja za pleme in ali je kako znamenje, da bi se že naprej poznalo, če bodo seski mlečni? (F. H. v Ž.)

Odgovor: Da niso seski na pare, nima nikakega vpliva na plemensko sposobnost svinje, pač se pa sme za gotovo smatrati, da tisti seski, ki nima para, ne bo imel veliko ali pa nič mleka, ker je mlečna žleza pod njim navadno zelo slabo razvita, ali se pa niti ne razvije. Če bo svinja mlečna, oziroma kateri in koliko seskov bo mlečnih, se pa naprej ne more spoznati. Čim več ima svinja seskov, od čim boljših staršev izvira, tembolj je upati na dobro mlečnost, zato je tukaj kakor sploh pri živinoreji važno, da so za pleme umno odbirajo prave živali.

Gospodarske novice.

* **Svarilo.** V zadnjem času se z neverjetno reklamo ponuja redilna štupa za živino, zlasti za prasiče, ki se v resnici tudi jako močno kupuje. Pravilno krmljena in oskrbovana žival ne potrebuje nikake redilne štupe. Vse redilne štupe so take sestave, da nekaj dni včasih res tek zboljšajo, a slednjič se jih živalsko telo privadi in postanejo neuspešne, če ne celo škodljive. Redilna štupa more biti le zdravilo, če živina iz določenih vzrokov tek izgubi, vselej pa tudi ne; kakorhitro pa ima živina dober tek, kakršnega ima vsaka zdrava in pravilno oskrbovana ter krmljena živina, je pa naravnost neumnost dajati redilno štupo. Redilna štupa prav nič ne redi, redi le dobra krma; za zdravilo je pa ta štupa dvakrat-trikrat predraga. Način, kako se redilna štupa priporoča in hvalisa, je sleparski ter ima edini namen, nevednega kmeta izkoriščati in izdeiovalcem žepe polniti. V tej zadevi priobčimo prihopniti obširen spis, za sedaj pa čitatelje svarimo pred nepotrebnim kupovanjem redilne štupe ter jih prosimo, naj v tem zmislu delujejo tudi med kmeti.

* **Sadna razstava v Radovljici,** ktere pokroviteljstvo je c. kr. kmetijska družba kranjska prevzela 13. t. m. in prav v zadnjem času tudi strokovno izvršitev, se je slovesno otvorila 17. t. m. ob navzočnosti visokorodnih gg. deželnega predsednika ekselence barona Heina, deželnega glavarja O. pl. Detele, c. kr. okrajnega glavarja O. pl. Detele in drugih dostojanstvenikov. Ob otvoritvi je govoril vis. gosp. okrajni glavar pl. Detela, nakar je v imenu deželnega odbora in c. kr. kmetijske družbe povzel besedo vis. g. deželni glavar O. pl. Detela ter je končno s primernim govorom g. deželni predsednik proglasil razstavo za otvoreno. Ob priliki tega slavlja je dal strokovni reditelj razstave gosp. potovalni učitelj Gombač nektera strokovna pojasnila. O razstavi sami priobčimo po njenem sklepu strokovnjaško oceno, za sedaj pa prosimo vsakterega, ki se za sadjarstvo zanima in razstave še ni obiskal, da to čim prej stori in pogleda ta zanimivi pojav prvega poskusa take razstave na Gorenjskem.

* **Kaj je „Tüder“?** S to besedo označujejo Nemci oni način paše, ko je žival na paši privezana na kol, zabiti v zemljo. Gre se nam za slovenski izraz za to besedo, in ker je pri nas semtertja tudi tak način paše v navadi (zlasti pri kozah), zato lepo prosimo vsakega, komur je o tem kaj znanega, naj nam sporoči, kako po domače imenujejo tako privezovanje živali na paši.

* **Udeležencem poučnega potovanja v Švico** naznanjamo, da so došle v Ljubljano krasno uspele slike skupine udeležencev, ter prosimo, da nam vsak pošlje 5 K 50 h, nakar mu družba sliko takoj dapošlje. Slike so 50.5 cm dolge in 36.5 cm visoke. V Ljubljani smo dali na slike natisniti imena udeležencev.

* **Opozarjamo na razglas o oddaji plemenskih bikov** pingavskega in pomurskega plemena, ki je objavljen med uradnimi vestmi te številke. Gledé oddaje pingavskih bikov opozarjamo zlasti živinorejce na Gorenjskem, kajti v zadnjem času se kaže v tej najvažnejši živinski pokrajini tako sramotna zanikarnost glede dobrih plemenskih bikov, da se nazadovanje v kakovosti živine že očitno kaže.

* **Posnemanja vredno.** Anton Strmole, posestnik v Hudem pri Zatičini, je prejel od c. kr. kmetijske družbe 1. aprila 1899 $1\frac{1}{2}$ leto starega subvencijskega bika pomurske pasme, ki ga je imel za pleme do 10. septembra t. l. torej $5\frac{1}{2}$ leta, t. j. do končanega sedmega leta bikove starosti. Omenjeni posestnik prejme od družbe, ker je imel bika 40 mesecev čez določeni čas (2 leti) za vsak mesec 10 kron, torej skupaj 400 kron nagrade. Strmole je tudi

drugače z bikom prav ravnal ter nobeno leto ni pripustil čez 100 krav.

* **Močna krmila**, in sicer oljne tropine, bo imela družba od sedaj naprej vso zimo vedno v zalogi, in sicer lanene tropine po 18 K, in sezamove tropine po 16 K 100 kg. Oboje oljne tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

* **Opozorjamo na gnojenje z zmetnimi gnojili prihodnjo jesen** in prosimo gg. ude, naj gnojila, t. j. Tomasovo žlindro, kalijevo sol, oziroma kajnit, kmalu naroče, drugače bo težko točno postrezati, kajti jeseni je silen naval na železnih in se mora računati z zamudami. Po dosedanjih izkušnjah bomo jeseni oddali kakih 150 vagonov umetnih gnojil, in to največ na drobno, iz česar more vsakdo posneti, da je le ob pravočasnem naročitvi mogoče premagati tako delo v zadovoljstvo čč. naročnikov. Cene so naslednje:

	16 ‰	17 ‰	18 ‰
Tomasova žlindra	5 K 80 h	6 K 10 h	6 K 40 h

kalijeve sol po 12 K 60 h in kajnit po 6 K. Vse cene veljajo z vrečami vred za 100 kg, postavljenih na ljubljanski kolodvor ali v družbenem skladišču. Vsa gnojila se oddajajo le v vrečah po 100 kg, izvzemši kalijevo sol, ki se dobiva tudi v vrečah po 50 kg. Šestnajstodstotno in osemnajstodstotno žlindro ima družba vedno v zalogi in se zvrše naročila na vsako množino, dočim se drugo vrste žlindre oddajajo le v celih vagonih.

* **Premovanje konj** za leto 1904. se je vršilo meseca avgusta in septembra. V nastopnih vrstah priobčujemo imena odlikovancev.

Pri premovanju na Vrhniki 8. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Blaž Samotorčan iz Male Ligojne 70 kron, Frančišek Dekleva iz Petelin in Anton Verbič iz Sapa po 40 kron, Peter Bernik iz Postojne in Ivan Penko iz Št. Petra po 30 kron, Frančišek Ogrin iz Stare Vrhnike 20 kron; b) za mlade ubrejene kobile: Matija Smuk iz Bevk 50 kron; c) za eno- in dveletne žrebice: Peter Bernik iz Postojne, Ivan Jeraj iz Sinje gorice, Frančišek Frančišek Jeraj iz Sinje gorice in Ivan Kovač iz Male Ligojne po 20 kron, Jakob Kovač iz Male Ligojne, Karol Jelovšek z Vrhnike in Frančišek Dekleva iz Petelin vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju na Škofljici 11. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Ignacij Česen z Broda 70 kron, Martin Novak z Iga 40 kron, Ivan Švigelj iz Bresta, Ivan Kraljič iz Iške Loke in Frančišek Trček iz Bevk po 30 kron, Ivan Predalič z Blata, Ivan Marinko iz Vnanjih Goric in Ivan Grbec z Iga po 20 kron, Anton Vilfan z Ježice, Andrej Babšek iz Babne gorice, Ivan Dimnik z Ježice in Anton Tavželj iz Matene vsak srebrno svetinjo; b) za mlade ubrejene kobile: Anton Klemen z Ježice 50 kron, Ignacij Česen z Broda 30 kron, Frančišek Erjavec z Gumnišča 20 kron, Josip Garbas iz Tlak, Frančišek Lampič iz Zaloga in Martin Pire iz Matene vsak srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Jakob Terpine iz Ljubljane 30 kron, Josip Garbas iz Tlak, Frančišek Mrak iz Kleč, Anton Uršič z Iga in Ivan Grbec z Iga po 20 kron, Anton Šerjak z Blata, Ivan Šteblaj z Iga, Jakob Avšič iz Kleč, Frančišek Erjavec z Gumnišča in Martin Furlan iz Vrbljen vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju v Domžalah 12. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Anton Fajfar iz Vopovelj 70 kron, Ivan Logar iz Vodic 40 kron, Frančišek Bohinjec iz Zaloga 30 kron, Ivan Jaševec iz Volčjega Potoka 20 kron, Frančišek Preželj iz Mengša in Josip Mrak iz Podgorja vsak srebrno svetinjo; b) za mlade ubrejene kobile: Jakob Skok iz Pristave 50 kron, Matija Bobnar iz Lahovič 30 kron, Alojzij Dimec iz Ihana in Marija Rahne iz Štude vsak srebrno svetinjo; c) za eno-

in dveletne žrebice: Karol Flerin iz Stoba, Ivan Bergant iz Dragomlja in Boštjan Jagodić iz Loke po 20 K, Jurij Zorman iz Lahovič in Mihael Bohinjec iz Zaloga vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju v Kranju 13. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Jakob Primožič od Sv. Katarine 40 kron, Ivan Jenko iz Spodnjega Brnika 30 kron, Frančišek Kepec iz Zgornjega Brnika in Frančišek Zvoljšak iz Svetja po 20 kron, b) za mlade ubrejene kobile: Jakob Basaj s Suhe 50 kron, Josip Zevnik iz Dvorja 30 K, Josip Boštar z Rupe, Josip Primožič s Pristave in Jakob Grasič od Sv. Jošta vsak srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Ivan Šmajd iz Predoslja, Frančišek Okoren iz Šenčurja in Frančišek Rozman iz Stražišča po 20 kron, Ivan Rogelj iz Zapog srebrno svetinjo.

Pri premovanju v Ribnici 16. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Jakob Česarek iz Dolenjevsi 70 kron, Alojzij Kos iz Gorenjevsi 40 kron, Josip Česarek iz Nemškevasi 30 kron, Anton Pucelj iz Ortneka 20 kron, Anton Rudež iz Ribnice srebrno svetinjo, ker je prepuštil prvo darilo v znesku 70 kron drugemu; b) za mlade ubrejene kobile: Frančišek Kromar iz Dolenjevsi 50 kron, Ivan Riglar iz Prapreč 30 kron, Ivan Starec iz Hrovače srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Frančišek Rom iz Zgornjega Mozlja, Josip Česarek iz Nemškevasi in Ignacij Tanko iz Prigorice po 10 kron, Anton Tanko iz Goričevsi, Jakob Česarek iz Dolenjevsi in Frančišek Tanko iz Prigorice vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju v Trebnjem 17. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Ivan Kovačič iz Velikega dela 70 kron, Anton Prijatelj iz Rakovnika 40 kron, Ivan Kramar iz Luterskega Sela in Ivan Repovec iz Vidma po 30 kron, Karol Planinšek iz Mirne in Ivan Tratnik iz Luterskega Sela po 20 kron, Frančišek Špellč iz Cvibla in Frančišek Kresal iz Velike Slivnice vsak srebrno svetinjo; b) za mlade ubrejene kobile: Ivan Bregar iz Stehanjevsi 50 kron, Anton Godina iz Velikega Gabra srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Josipina Hribar iz Velikega Gabra 30 kron, Matija Šalehar z Blata, Josip Jerlah iz Velikega Gabra, Josip Čeh iz Ponikev in Josip Bojanec iz Št. Petra po 50 kron, Ignacij Sladin iz Dolnjega Kronovega, Frančišek Brulec iz Luterskega Sela in Ignacij Gregorčič iz Oštarije vsak srebrno svetinjo.

Pri Premovanju v Št. Jerneju 20. avgusta so dobili: a) za kobile z žrebetom: Ivan Kerin iz Sv. Križa 70 kron, Frančišek Rebzelj iz Št. Jakoba, Ivan Strojnik iz Ostroga, Frančišek Turk iz Ostroga in Florijan Zorko iz Družinske Vasi po 40 kron, Josip Kralj iz Zbur, Josip Jereb iz Ostroga in Martin Rebzelj iz Št. Jakoba po 30 kron, Frančišek Jordan iz Malene, Ivan Krhin iz Gradišča, Peter Durjava iz Škocijana in Peter Krhin iz Dolnjega Gradišča po 20 kron, Frančišek Turk iz Ostroga, Frančišek Krhin iz Dob, Frančišek Franko iz Mrščavasi, Ivan Seljak z Dobrove, Frančišek Martinčič iz Drame in Ivan Vrtačič iz Pristavice vsak srebrno svetinjo; b) za mlade ubrejene kobile: Anton Stravs iz Kostanjevice 50 kron, Josip Jan iz Dobrovske Vasi 40 kron, Frančišek Fabijan iz Dolnjega Gradišča in Ivan Kovačič iz Mohoroveca po 30 kron, Frančišek Košak iz Drame in Ivan Lenčič iz Mihevcu po 20 kron, Ignacij Lindič iz Strelaca in Ivan Kovačič iz Vrha vsak srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Anton Potokar iz Strelaca 40 kron, Ivan Kovačič iz Mohoroveca, Mihael Lajkovič iz Pristave, Ivan Rebselj iz Št. Jakoba in Ignacij Rangus iz Čadreja po 30 kron, Ivan Kuntarič iz Mrašvega, Frančišek Rebselj iz Št. Jakoba, Ivan Strojnik iz Ostroga in Frančišek Colarič iz Št. Jakoba po 20 kron, Ivan Rudman iz Dolenjih Skopie,

Josip Jordan iz Prekop, Ivan Vidmar iz Dobrove, Ivan Vrtačič iz Pristavice, Mihael Pacek iz Velikega Podloga in Ivan Račič iz Gorenjih Skopie vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju v Lescah 2. septembra so dobili: a) za kobile z žrebetom: Josip Dornik iz Podhoma 70 kron, Anton Svetina iz Žirovnice in Frančišek Koselj iz Smokuča po 40 kron, Ivan Cotelj iz Zgoše in Anton Zupan iz Zasipa po 30 kron, Josip Kolman iz Zapuž, Anton Legat iz Hraš in Alojzij Gašperin iz Žirovnice po 20 kron, Ivan Sodja iz Gorjuš, Jakob Globočnik iz Zgornjega Otoka, Tomaž Prešeren iz Lesca in Josip Mulej iz Studenčice vsak srebrno svetinjo; b) za mlade ubrejene kobile: Josip Mulej iz Studenčice 50 kron, Ivan Mihelič iz Noš 30 kron, Anton Mrak iz Predtrga 20 kron, Josip Žnidar iz Nomena, Frančišek Ribnikar iz Dobrega Polja, Ivan Torkar iz Gorjuš in Matija Zupan iz Smokuča vsak srebrno svetinjo; c) za eno- in dveletne žrebice: Ivan Stare iz Nomena 30 kron, Ivan Kunstelj iz Hraš, Andrej Prešeren iz Gorice, Ivan Valand iz Predtrga in Ivan Pangerc iz Vrbenj po 20 kron, Josip Žemlja iz Vrbe 15 kron, Matevž Pem iz Ribnega, Josip Dornik iz Podhoma, Gabrijel Furjan iz Ribnega, Klemen Pretnar iz Kupljenika, Ivan Soklič iz Sela, Alojzij Legat iz Sela in Ivan Vidic iz Zagorice vsak srebrno svetinjo.

Pri premovanju z državnimi in občinskimi darili v Bohinjski Bistrici 3. septembra so dobili za kobile z žrebetom: Prvo drž. darilo v znesku 70 kron Josip Starč iz Nomena, drugo drž. darilo 40 kron Lorenc Vojvoda iz Bohinjske Bistrice in tretje drž. darilo 40 kron Josip Sušnik iz Nomena; občinska darila po 30 K: Tomaž Žvab iz Lož, Josip Preželj iz Polja in Jakob Zupaneč iz Nomena; občinska darila po 20 kron: Matija Sušnik iz Nomena, Lorenc Zupaneč iz Savice, Josip Stare iz Jereke, Valentin Sodja iz Jereke in Matevž Žvab iz Lepenc; občinsko darilo 10 kron: Ivan Ravnik iz Lepenc.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Občni zbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

(Dalje.)

Posebno dobri so bili to leto trajni družbeni uspehi pri **uvažanju in porabi umetnih gnojil**. Leta 1903. se jih je porabilo 128 vagonov. Naročali so jih skoraj izključno kmetski posestniki. Ker je cena Tomasovi žlindri v l. 1903. padla na primerno višino je družba to gnojilo zopet pričela priporočati, vsled česar se je poraba znatno povečala. Dosedaj so se na Kranjskem umetna gnojila večinoma rabila le za travnike, a sedaj so jih naši udje pričeli rabiti tudi za žito, fižol in krompir. Leta 1903. se je v ta namen porabilo že kakih 30 vagonov gnojil. Družbi se je zlasti posrečilo kmetovalce pridobiti za gnojenje ajdi s superfosfatom; ugodni uspehi tega priporočila so naredili, da znaša današnja poraba superfosfata za ajdo že blizu 10 vagonov na leto. Navesti je tudi dejstvo, da je danes kranjska dežela v Avstriji na petem mestu glede porabe kalijevih gnojil, za katero dejstvo si sme družba pripisovati vse zasluge.

Vinstvo je družba pospeševala stem, da je posredovala dobavo zanesljivo dobre in cene modre galice in žveplene moke. Na prošnjo glavnega odbora je deželni odbor plačal voznino do podružnic, tako da so vinščaki prav poceni dobili zanesljivo dobro modro galico. Po znižani ceni je družba oddala tudi veliko trtnih škropilnic in nahrbtnih žveplalnikov ter preko 200 teh priprav tudi zastoj. Družba je več podružnicam izprosil državne, oziroma deželne podpore za njih ameriške trtnice in za pokusne vino-

grade. Te nasade so nadzorovali državni organi in pa deželni potovalni učitelj za vinstvo.

Sprememba razmer v vinski kupčiji, tekmovanje s tujimi vini i. t. d. nalaga družbi dolžnost, skrbeti za razpečevanje domačih vin, oziroma domače vinčake podpirati pri vinski kupčiji. To nalogo izvršiti ni lahko, če naj se ognemo neveselih izkušenj, do katerih so prišli drugod, zato je družba za sedaj najprej osnovala v Ljubljani deželno poskusno vinsko klet. Ta klet ima nalogo vplivati z ene strani na razvoj umnega kletarstva, in z druge strani ugodno vplivati na prodajo domačih vin. Skušnja nas bo učila, kako započeto delo razširiti, s pridom voditi in morda slednjič priti do deželne osrednje založne kleti.

Sadjarstvo je družba tudi to leto zelo pospeševala, kakor druga leta, in sicer v prvi vrsti stem, da je oddala mnogo tisoč sadnih drevesec, 28 podružničnih drevesnic so pregledali družbeni organi, in družba je drevesnicam izprosil izdatne državne in deželne podpore.

Gavedorejo je družba pospeševala stem, da je oddajala čistokrvne bike plemenjake ter je prirejala premovanja. Z državno podporo je družba nakupila in oddala živinorejcem za polovico kupne cene čistokrvnih bikov plemenjakov, in sicer 9 bikov simodolske in 1 bika pomurske pasme. Vsled najnovejših odredb c. kr. deželne vlade je imela družba v to svrhu samo 3000 K na razpolago, ker si c. kr. deželna vlada večji del podpore pridržuje za subvencioniranje onih revnih občin, ki težko nabavljajo število bikov, ki jih predpisuje zakon. Istotako je določeno, da se v bodočnosti opuste premovanja govedi ter se v to svrhu določeni denar porabi za pospeševanje govedoreje, kar glavni odbor odobrava, če se ta denar prav obrne.

Tudi **svinjerejo** je družba pospeševala stem, da je oddajala prasičke za plemo, in sicer velike bele angleške pasme (jorkširske). To delovanje družbe ima najboljše uspehe, pri čemer družbo podpira še dejstvo, da je ogrsko-hrvaška meja proti uvozu prasičev skoraj vedno zaprta. Naši kmetovalci so vsled tega prisiljeni prasiče doma vzgajati, vsled česar denar, ki je poprej šel na Hrvaško, doma ostaja, in ker se rabijo za plemo večinoma zlahtni mrjasci, zato prasičja reja pri nas v zadnjih letih glede dobrote kakor množine prav povoljno uspeva. Leta 1903. je družba oddala proti polovični nakupni ceni 57 marjascev in 8 svinj jorkširske pasme za plemo. Dosedaj veljavne določbe za ustanovitev prasičerejskih postaj se niso izkazale za primerne, zato jih je glavni odbor v zadnjem času našim razmeram primerno preuredil.

Konjerejo je pospeševal samostojni konjerejski odsek, ki je skoraj popolnoma neodvisen od družbe in deluje vseskozi v sporazumu s c. kr. žrebčarsko postajo. V tem letu je konjerejski odsek svoja pravila izpremenil, svoje delovanje je postavil na širšo podlago ter je spopolnil odsekov odbor z zastopniki iz vseh delov dežele.

Tudi glede razširjanja **kmetijskih strojev** je glavni odbor uspešno deloval vsled deželne podpore. V ta namen je dal več podružnicam podporo za nakup dobrih kmetijskih strojev v skupno porabo. Nakupilo se je več škropilnic zoper peronospero, žitnih čistilnikov, travniških bran, sesalk za gnojnice, posnemalnikov itd.

Kolikor je glavni odbor mogel, je podpiral tudi **kmetijski pouk**; vzdrževal je deloma podkovsko in pa gospodinjsko šolo, izdajal kmetijske poučne spise itd.

Opozarjati je tudi, da je družba, priznavajoč veliko važnost **kmetijskega združništva**, sama delovala za razvoj za naše razmere primernih zadrug, zlasti mlekarških, in da je vsa teženja v tem oziru podpirala kar najodločneje in tudi z uspehom.

Kdor pa nepristransko in odkritosrčno presoja gospodarsko življenje naših kmetovalcev, mora priznati, da nam nedostaja še pogojev za uspevanje vseh vrst kmetijskih zadrug, ker se je od poklicanih činiteljev premalo ali se v nekaterih pogledih ni še nič storilo za zadostno strokovno vzgojo in izobrazbo našega kmetskega naroda. Z ozirom na naši najvažnejši panogi, živinorejo in mlekarstvo, katerih procvit more združništvo mogočno pospešiti, je glavni odbor opetovano zahteval, da se nastavitva v deželi na nadzornika

za živinorejo in za mlekarstvo, ker brez njih ni misliti pravega in zlasti srečnega razvoja živinorejskih in mlekarskih zadrug. Delni uspeh tega družbenega prizadevanja moremo že sedaj prijaviti, kajti c. kr. kmetijsko ministrstvo je že dovolilo denarna sredstva, da se takoj nastavi nadzornik za mlekarstvo.

Razen tega, kar sem doslej navedel o družbenem delovanju, moram še omeniti natančno deželno statistiko o letini, ki zahteva eno konceptno moč izključno skozi tri mesece. Družba je nadalje na poziv c. kr. kmetijskega ministrstva, c. kr. deželne vlade in deželnega odbora izrekla svoje mnenje o mnogih vprašanjih, zadevajočih kmetijstvo. Iz svojega nagiba pa je omenjenim visokim uradom podala važnih nasvetov glede deželne kulture ter se je v več slučajih obrnila s predlogi na državni zbor, oziroma na dotična ministrstva. —

Castiti občni zbor izvoli iz tega poročila razvideti vsestransko delavnost glavnega odbora glede izpolnjevanja njegovih dolžnosti, ter izvoli poročilo vzeti na znanje.

Občni zbor je vzel tajnikovo poročilo odobruje na znanje.

Društveni tajnik ravnatelj Pirc je nadalje poročal o računskem sklepu in o bilanci kmetijske družbe za leto 1903. Naročniki »Kmetovalca« so dobili v roke tiskan računski sklep, zato se nam pač ni treba podrobneje baviti z njim; omenjamo le, da ga je občni zbor brez ugovora odobril in istotako tudi proračun za prihodnje leto, ki izkazuje 255.700 K dohodkov in 255.000 K stroškov, tako da utegne ostati v blagajni kakih 700 K. Čisto družbeno premoženje je znašalo koncem lanskega leta 76.866 K 03 h.

Nato se je vršila volitev predsednika, in je bil s splošnim odobranjem zopet izvoljen dosedanji predsednik Oton pl. Detela, deželni glavar, graščak itd. v Ljubljani.

Istotako so bili v glavni odbor zopet izvoljeni dosedanji odborniki gg.: baron Henrik Lazarini, graščak v Smledniku; Josip Pogačnik, posestnik ter državni in deželni poslanec v Podnartu; Viljem Rohrman, pristav kranjske kmetijske šole na Grmu, in dr. Tomaž Romih, župan v Krškem.

Nato se je prešlo k šesti točki občnega zbora, k poročilom in predlogom odborovim.

Ker v družbeni drevnici na Poljanah ni mogoče več gojiti drevev v zadostni množini, je odbor kmet. družbe kupil v Gornji Šiški posestvo za 11.207 K. Kmetijska družba pa nima potrebnega denarja na razpolago, zato se je obrnila na Kranjsko hranilnico s prošnjo za brezobrestno posojilo v znesku 30.000 K, ki bi ga pričenši čez 5 let v letnih obrokih po 2.000 K v 15 letih odplačala. Kranjska hranilnica je to prošnjo za brezobrestno posojilo sicer odklonila, pač pa je dovolila posojilo v znesku 30.000 K in obljubila, da dá vsako leto toliko podpore, kolikor znašajo obresti. Stem je torej prošnji popolnoma ugodeno, samo v drugi obliki. Za najem tega posojila pa je treba dovoljenja občnega zbora, zato je poročevalec ravnatelj Pirc predlagal:

1.) Slavni občni zbor naj potrdi najem posojila v znesku 30.000 K ter naj dovoli zemljiškoknjižno vknjižbo na družbenem posestvu na Poljanah.

2.) Slavni občni zbor naj izreče posebno zahvalo Kranjski hranilnici, ker je tako blagodušno prišla kmetijski družbi na pomoč.

Oba predloga sta bila soglasno sprejeta.

Novomeška podružnica je stavila predlog: C. kr. kmetijska družba naj nastavi živinorejskega nadzornika in naj izposluje v to potrebna sredstva pri državi in deželi. Predlog je utemeljeval zastopnik podružnice, pristav Viljem Rohrman, ki je poudarjal, da imajo po vseh naprednih živinorejskih deželah nastavljen take veščake, da ga je torej toliko bolj treba nam. Za vinstvo n. pr. imamo kar tri veščake. Ker ni upati, da bi država ali dežela nastavila takega

veščaka, torej naj ga nastavi kmetijska družba sama ter naj zato izposluje podporo pri državi ali deželi. Predlog je bil z večino sprejet.

Mokronoška podružnica je stavila predlog: C. kr. kmetijska družba naj skuša letos, ker bo mnogo sadja, priklicati iz dežele, ki ne bodo imele sadja, trgovce, ki bodo nakupovali sadje, da setako povzdigne sadju cena, ki je navadno v dobrih letinah prenizka. Občni zbor je predlog sprejel. Utemeljeval ga je odbornik mokronoške podružnice župnik Iv. Hladnik.

Istotako je bil sprejet drugi predlog te podružnice, ki se glasi: C. kr. kmetijska družba veliko stori za povzdigo sadjarstva, vinstva in tudi drugih strok kmetijstva, a za povzdigo gozdarstva, ki je tudi temelj kmetijstva, se ničesar, oziroma premalo stori, zato naj bi potovalni učitelji in okrajni gozdni nadzorniki ljudstvo poučevali o gojitvi gozdnih dreves in o pametnem in pravilnem ravnanju z gozdi. Predlog gosp. dež. odbornika Povšeta, da se izreče nujnost v tej zadevi, je bil sprejet.

K predlogu podružnice v Šmartnem pri Litiji, da bi imela kmetijska družba tudi 18% Tomasovo žlindro v zalogi, je pripomnil ravnatelj Pirc, da se je to že itak sklenilo v odborovi seji.

(Konec prih.)

Razglas.

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, kupljenih z državno podporo, in sicer:

1. murbodenske (sive) pasme in
2. pinčgavske (cikaste) pasme.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kupi meseca oktobra s podporo, ki jo je dovolilo c. kr. kmetijsko ministrstvo za pospeševanje govedoreje, nekaj bikov omenjenih pasem.

Te bike bo odbor oddajal na podlagi došlih prošenj, in sicer z ozirom na potrebo čistokrvnih plemenjakov po dotičnih krajih.

Prošnje je vložiti

do 15. oktobra t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Vsak prosilec za bika mora v prošnji naznaniti, oziroma zavezati se:

1. da je pripravljen bika sprejeti v pravem času na oni bližnji postaji, ki bo določena, in sicer tistega bika, ki ga določi odbor;
2. da pošlje na račun precej, ko mu odbor naznani, da mu je bik prisojen, 20 K, ki zapadejo, če potem ne sprejme odkazanega mu bika;
3. da plača ob sprejemu bika polovico tistih stroškov, ki jih je podpisani odbor imel zanj pri nakupu, in sicer odračunši pod točko 2. omenjenih 20 K, in
4. da podpiše zavezo pismo, da se zaveže imeti prejetega bika dve leti za pleme in, če ga iz kterejakoli zadostnega vzroka z dovoljenjem podpisanega odbora prej proda, povrniti po 10 K za vsak mesec, kar ga pred časom odda.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, 15. septembra 1904.

Listnica uredništva.

E. G. v I. Ostanek karbida iz acetilenovih aparatov je ugašeno apno, ki ima gnojilno vrednost, ki apnu sploh pristoja.